

Előszó

Az éghajlatváltozás korunk egyik legmeghatározóbb kihívásává vált. Mind gyakrabban tapasztaljuk az időjárási szélsőségeket: a rövid idő alatt lezúduló, özönvízszerű csapadékot és a hosszan tartó, súlyos aszályokat. Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy Magyarország vízháztartása

egyre kedvezőtlenebb helyzetbe kerül, miközben a klímaváltozás hatásai folyamatosan erősödnek.

A hazai vízgazdálkodásban már a 2000-es évektől formálódik a táji vízmegtartás és a klímaadaptív vízgazdálkodás szemlélete. Ennek meghatározó mérföldkövei voltak a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, a Vízügyi-gazdálkodási Tervek kidolgozása, valamint a 2017-ben elfogadott Nemzeti Vízstratégia, a Kvassay Jenő Terv. A 2020-as évekre a szemlélet gyakorlati megvalósítása is egyre nagyobb hangsúlyt kapott, amelynek egyik legfontosabb kezdeményezése a „Víz a tájba!” program.

E kihívásokra és feladatokra reflektálva rendezte meg 2025. november 6-án a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen a Magyar Hidrológiai Társaság, az Országos Vízügyi Főigazgatóság Vízügyi Tudományos Tanácsának támogatásával a „Víz a tájban – Klímaadaptáció konfliktusokkal” című konferenciát. A rendezvény célja az volt, hogy fórumot biztosítson a táji vízmegtartás, a klímaadaptáció és az ezekhez kapcsolódó társadalmi, gazdasági és szakmai kérdések széles körű megvitatására.

Jelen kötet a konferencián elhangzott előadások szerkesztett változatát adja közre.

Váradi József: *Miért éppen „Víz a tájba!”? És ha igen, hogyan?* című közleményében így fogalmaz: Tény, hogy a „Víz a tájba!” program elemei, megvalósításának módszerei se jogilag, se szervezetenként, se gazdaságilag, se műszakilag, se eljárás rendjében nincs kidolgozva.”

Láng István: *A „Víz a Tájba!” program megvalósítása – Konfliktusok, kompromisszumok, megoldások* című tanulmánya szerint a „Víz a tájba!” program országos megvalósítása során kialakulnak olyan konfliktuspontok, amelyekre új szakmai válaszok kidolgozása szükséges. Ezért célszerű áttekinteni azokat a konfliktuspontokat, amelyekkel a program végrehajtása során szembe kell néznünk, akár a régi vélemények felülvizsgálatával, akár a megjelenő új igények figyelembevételével.

Kozák Péter, Fiala Károly, Vas Anna Katalin, Benyhe Balázs és Fehérvári István: *Felszíni vízkészleteink változása az Alsó-Tisza-völgyben, tapasztalatok, kilátások a klímaváltozás tükrében* című közleménye az aszályal jelen-tősen sújtott térség felszíni, és a felszín alatti vízkészleteinek fenyegetettségét mutatja be.

Kovács Balázs: *A felszín alatti vízkészletek változása a klímazérzékenységi tükrében* című írásában megállapítja: a víz-

készlet-csökkenés legfontosabb mozgatóereje a hőmérséklet-emelkedés okozta párolgásnövekedés, illetve a szilárd halmazállapotú csapadékhiány okozta beszivárgáscsökkenés. A jelenlegi vízgazdálkodási szemléletmód mellett az ország felszín alatti vízkészletgazdálkodása fenntarthatatlanná válik, a vízkészlet hiánya fokozódása egyre komolyabb lakossági és ipari vízellátási nehézségekhez, ökológiai problémákhoz fog vezetni.

Horváth Ákos és Szentés Olivér: *A 2025. évi rendkívüli szárazság meteorológiai háttere* című tanulmánya szerint a 2025-ös aszály hátterében alapvetően nagytérségű, szinoptikus skálájú cirkulációs okok húzódtak. A nyugati áramlási zóna szisztematikus északabbra húzódásával a Kárpát-medencében meghatározóan az anticiklon-peremhelyzetek alakították az időjárást.

Bíró Tibor: *A mezőgazdaság és a vízgazdálkodás viszonya a csökkenő készletek árnyékában* című tanulmánya rámutat: a rugalmatlan és konzervatív berendezkedésű növénytermesztés nehezen lép az adaptáció útjára. Elkerülhetetlennek látszik a földhasználat, a vetésszerkezet és a talajművelési rendszereink radikális átalakítása. A vízmegtartó gazdálkodás elterjesztése nem egy lehetőség, hanem az egyetlen helyes út az éghajlatváltozás hatásait mérséklő adaptáció megvalósításában.

Vannak még kihasználatlan készleteink? Gorján Ferenc: *A szennyvíz, mint kihasználatlan készlet – helyzetünk és teendők* tanulmánya felhívja a figyelmet, hogy Magyarországon évente 561,2 millió m³ tisztított szennyvíz keletkezik. Megfelelő stratégiák, párbeszéd, és teendők elvégzését követően ennek alkalmazásával nagymértékben csökkenthető az értékes ivóvízbázisok terhelése. Mindez nem egyszerű, de nem is lehetetlen feladat.

A 2025. évi 3. számunkban ezt írtuk: „A Hidrológiai Közlöny, támogatva a „Víz a Tájban” program sikerre juttatását, örömmel tárja szélesre kapuit az építő szakmai viták előtt, teret adva a korrekt információknak”. A FÓRUM rovatunkban tettük közzé Borbás Barna: *Oázisok a sivatagban – vízkonfliktus és vízkonszenzus újságírói szemmel* című esszéjét, mely három összefoglaló pontot, cselekvési sorvezetöt fogalmazott meg:

- Fel kell gyorsítani az alkalmazkodást.
- Bármilyen országos léptékű változás csak felülről megy és csak úgy, ha a tömegeket érdekeltté tesszük benne.
- Társadalmi átgondolás kell. Ez hatalmas munka, de nem szabadna megspórolni.

Hisszük, hogy az itt összegyűjtött gondolatok és tapasztalatok hozzájárulnak a klímaadaptív vízgazdálkodás hazai gyakorlatának fejlődéséhez, valamint a szakmai párbeszéd további erősítéséhez.

Major Veronika
A Hidrológiai Közlöny főszerkesztője